

BAB 1

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Bahan ajar nyaéta bahan anu disusun kalayan sistematis nu dipaké ku guru ogé siswa dina prosés pangajaran. Bahan ajar mangrupa salah sahiji faktor eksternal nu ngarojong siswa dina ningkatkeun pangaweruh jeung hasil diajarna. Bahan ajar atawa matéri pelajaran (*instructional materials*) sacara gurat badag ngawengku pangaweruh, kaparigelan, jeung sikep nu kudu dipelajari siswa dina raraga ngahontal standar kompetensi nu geus ditangtukeun. Upama ditataan kalayan gemet, jenis matéri pangajaran ngawengku pangaweruh (fakta, konsép, prinsip, prosédur), kaparigelan, jeung sikep.

Pangajaran bisa lumangsung sacara épéktip upama dilengkepan ku sarana pangajaran, nu salasahijina nyaéta buku téks. Pangajaran jeung buku téks mangrupa dua hal anu silih lengkepan. Buku téks bisa dirancang sarta digunakeun kalawan bener lamun niténan rupa-rupa komponén dina pangajaran. Komponén pangajaran téh ngawengku murid, guru, matéri atawa bahan ajar, pidangan bahan ajar jeung, latihan.

Buku téks mangrupa bagian penting tina sababaraha sistem pendidikan nu ngarojong pikeun ngécéskeun hal nu aya dina kurikulum jeung minangka babon pikeun guru dina ngalaksanakeun pangajaran.

Buku téks anu alus nyaéta buku téks anu saluyu jeung aturan kurikulum anu keur digunakeun. Salian saluyu jeung kurikulum, buku téks ogé kudu merhatikeun lingkungan di sabudeureun siswa. Peraturan mentri pendidikan Republik Indonésia nomer 11 taun 2005 pasal 1, nétélakeun:

buku teks pelajaran adalah buku acuan wajib untuk digunakan di sekolah yang memuat materi pembelajaran dalam rangka peningkatan keimanan dan ketakwaan, budi pekerti dan kepribadian, kemampuan penguasaan ilmu

pengetahuan dan teknologi, kepekaan dan kemampuan estetis, potensi fisik dan kesehatan yang disusun berdasarkan standar nasional pendidikan.

Tina eusi matérina, buku téks pelajaran kudu bisa dipertanggungjawabkeun tina jihat kaélmuan nu bakal diajarkeun jeung teu patukangtonggong jeung norma atawa aturan nu ilahar di masarakat. Bahan ajar kudu spesifik, jéntré, luyu jeung kurikulumna, sipatna salawasna luyu jeung kamekaran jaman. Mun aya ilustrasi gambar kudu luyu jeung téksna, leuwih ngirut tapi boga sipat *edukatif* lain ngan ukur *dekoratif*.

Dina buku téks ogé kudu aya tujuan pangajaran, ngatur *gradasi* jeung milih bahan ajar nu luyu jeung kurikulum, ngaruntuykeun pancén jang siswa, niténan kasaluyuan antar bahan ajar, jeung hubungan téks jeung soal latihan. Sakuduna dina matéri bahan ajar kudu bisa ngaronjatkeun motivasi siswa pikeun diajar, nyoko kana kompeténsi nu hayang dihontal, antar bahan ajar kudu gumulung teu paharé-haré, nu engkéna antar bahan bisa silih rojong (*recalling prerequisite*), bisa ngamangpaatkeun *umpan balik* (*feedback*) jeung dijadikeun *refleksi diri* (*self-reflection*).

Buku téks basa Sunda teu loba nu ngagarap. Matéri pangajarannana ogé ku murid dianggap hésé. Matéri pangajaran basa Sunda teu leupas tina kagiatan kaparigelan basa, nya éta maca, nulis, ngaregepkeun, jeung nyarita. Ari salahajiji aspék nu aya dina opat kaparigelan nya éta aspék nyarita. Pangajaran nyarita mangrupa bagian tina pangajaran makéna basa sacara lisan. Patalina jeung pangajaran basa, nyarita mangrupakeun materi ajar nu kudu diajarkan ka siswa, sangkan maranéhna boga kaparigelan nyarita, nu bisa dipaké keur komunikasi, boh komunikasi nu aya kaitanna jeung pengajaran atawa di luar pangajaran. Ku kituna hakékat nu aya patalina jeung nyarita kudu jadi perhatian sakabéh guru basa di kelas. Nurjanah (dina Makalah “Mekarkeun Pangajaran Kaparigelan Ngagunakeun Basa”, 2009, kaca 8) geus ngungkapkeun yén dina proses lumangsungna nyarita téh aya unsur-unsurna. Upama dititénan, aya lima unsur dina nyarita nyaeta: 1) gagasan utama anu jadi jejer pedaran; 2) gaya atawa basa anu digunakeun; 3) susunan atawa éntép seureuhna gagasan-gagasan; 4) kumaha cara midangkeunana; jeung 5) kamampuh nalar.

Pangajaran nyarita bisa mangrupa: (1) nyarita ngeunaan pikiran, gagasan pangaweruh, jeung kahayang, (2) nyarita ngeunaan rasa jeung pangalaman, (3) pidato, (4) ngadongéng, (5) diskusi, (6) nyarita salaku *announcer* atawa penyiar, (7) wawancara, (8) nyarita dina telepon, (9) nyarita dina paguneman, nanya, tanya jawab, jeung (10) nyieun janji lisan.

Dumasar kana pedaran di luhur, panalungtik baris medar perkara bahan ajar nyarita dina buku téks pamekar diajar basa Sunda tingkat SD-SMA. Ieu panalungtikan baris ngaguar perkara struktur, konsép, jeung prosedur bahan ajar nyarita saluyu jeung konsép buku ajar jeung kasaluyuan materi ajar dina buku téks acuan pamaréntah daerah jeung kurikulum perlu dilaksanakeun sok sanajan geus aya sababaraha judul tésis ngeunaan bahan ajar dina buku téks, diantarana waé nyaéta:

- 1) Dwi Luqiatul Fazrini entragan 2013 nu judul tésisna “Bahan Ajar Biantara dina buku Téks Basa Sunda (Analisis Gradasi Materi Ajar katut Relevansina kana Kurikulum 2013)”. Mikaweruh kahéngkéran atawa kaonjoyanana buku téks utamana dina bahan ajar biantara sangkan kahareupna bisa nyusun buku ajar anu leuwih saluyu jeung Kurikulum 2013 ogé dijadikeun tatapakan tiori pikeun milih buku ajar anu cocog.
- 2) An An Andriyani entragan 2013 nu judul tésisna “Bahan Ajar Dongéng dina Buku Pangajaran Basa Sunda (Analisis Relevansi jeung Gradasi “Buku Pamekar Diajar Basa Sunda kana Kurikulum 2013)”. Mikaweruh relevansi jeung gradasi bahan ajar dongéng dina buku ajar siswa Pamekar Diajar Basa Sunda unggal jenjang atikan jeung KIKD dina Kurikulum 2013.

Panalungtikan ieu dijudulan “Bahan Ajar Nyarita dina Buku Téks Pamekar Diajar Basa Sunda Tingkat SD-SMA (Ulikan struktur, konsép, prosedur) nepi ka kiwari tacan aya saméméhna. Ku kituna ieu panalungtikan penting pisan pikeun mikanyaho struktur, konsép, jeung prosedur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda tingkat SD-SMA* dumasar kana konsép buku ajar jeung kasaluyuan materi kurikulum anu dipaké.

1.2 Rumusan Masalah

Novi Rosmala Dewi, 2017

BAHAN AJAR NYARITA DINA BUKU TÉKS PAMEKAR DIAJAR BASA SUNDA TINGKAT SD-SMA
Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Ieu panalungtikan nyoko kana bahan ajar kajian nu baris ditalungtik nyaéta ngeunaan bahan ajar nyarita dina buku téks pamekar diajar basa Sunda tingkat SD-SMA (ulikan struktur, konsép, jeung prosedur) dumasar Kurikulum 2013. Buku téks kudu ngawengku eusi palajaran, nu nulisna pakar dina widang kaélmuan nu saluyu, relevan jeung kurikulum, kualitasna standar, miboga tujuan ngarojong kana pangajaran utamana pangajaran basa sarta dilengkepan ku sarana pangajaran.

Sangkan panalungtikan leuwih museur kana masalah nu ditalungtik, ieu panalungtikan diwatesanan kana bahan ajar nyarita dina buku téks pamekar diajar basa Sunda tingkat SD-SMA (ulikan struktur, konsép, jeung prosedur).

Masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina wangun pananya ieu di handap.

- a. Bahan ajar nyarita naon waé nu aya dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA?
- b. Kumaha struktur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA?
- c. Kumaha konsép bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA?
- d. Kumaha prosédur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan ieu panalungtikan pikeun mikanyaho jeung ngadéskripsikeun :

- a. bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA;
- b. struktur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA;
- c. konsép bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA; jeung
- d. prosedur bahar ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Ieu panalungtikan dipiharep nambahán répérensi utamana pikeun bahan ajar nyarita. Sacara umum ieu panalungtikan bisa dijadikeun babandingan kumaha struktur, konsép, jeung prosédur bahan ajar nyarita tingkat SD-SMA dumasar kana konsép buku ajar jeung kasaluyuan matéri kurikulum anu dipaké, nu antukna bisa dijadikeun bahan tinimbangan dina ngamekarkeun buku téks. Salian ti éta, ieu panalungtikan dipiharep miboga mangpaat pikeun kamekaran pangajaran basa Sunda.

1.4.2 Mangpaat Kawijakan

Mangpaat tina ieu panalungtikan dipiharep jadi tinimbangan dina nangtukeun kawijakan pikeun medar kamekaran bahan ajar nyarita. Éta kawijakan téh bisa dilarapkeun jadi bahan pangajaran di sakola tingkat SD-SMA. Bahan ajar kudu spésifik, jéntré, luyu jeung kurikulumna, sipatna salawasna luyu jeung kamekaran jaman. Mun aya ilustrasi gambar kudu luyu jeung téksna, leuwih ngirut tapi boga sipat *edukatif* lain ngan ukur *dekoratif*.

1.4.3 Mangpaat Praktis

Sacara praktis ieu panalungtikan bisa diwincik jadi sababaraha mangpaat.

- 1) Pikeun siswa, bisa mikawanoh jeung mikaweruh kana bahan ajar basa Sunda hususna bahan ajar nyarita nu luyu jeung jenjang atikanana.
- 2) Pikeun guru basa Sunda, bisa ngajarkeun bahan ajar nyarita nu luyu jeung Kurikulum 2013.
- 3) Pikeun pengembang kurikulum, bisa dijadikeun bahan répérensi pikeun mekarkeun kurikulum nu satuluyna.
- 4) Pikeun panalungtik, dipiharep bisa meunangkeun infromasi ngeunaan kamekaran bahan ajar nyarita dina buku téks pamekar diajar basa

Sunda tingkat SD-SMA, sarta panalungtik bisa nyaho kahéngkérán atawa kaonjoyan buku téks utamana dina bahan ajar nyarita sangkan kahareupna bisa nyusun buku téks anu leuwih saluyu jeung kurikulum 2013 ogé dijadikeun tatapakan tiori pikeun milih buku téks anu cocog.

1.4.4 Mangpaat Isu jeung Aksi Sosial

Ditilik tina mangpaat isu jeung aksi sosial, ieu panalungtikan dipiharep bisa méré motivasi jeung ngaronjatkeun kasadaran masarakat sangkan leuwih merhatikeun, ngajaga sarta bisa ngawariskeun bahan ajar nyarita dina buku téks pamekar diajar basa Sunda tingkat SD-SMA tina jihat kaélmuan nu bakal diajarkeun jeung teu patukangtonggong jeung norma atawa aturan nu ilahar di masarakat.

1.5 Struktur Organisasi Tulisan

Ieu tulisan ngawengku lima bab. Bab I Bubuka, eusina ngawengku kasang tukang masalah, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, struktur organisasi tulisan.

Bab II Ulikan Pustaka, jeung Raraga Mikir, eusina ngawengku bahan ajar (hakekat bahan ajar, cara nyusun bahan ajar, wangen bahan ajar, struktur bahan ajar cetak), buku téks (wangen buku téks, kualitas bahan téks, pungsi bahan téks), nyarita (hakékat nyarita, jenis nyarita, tujuan nyarita, bahan ajar nyarita, konsep bahan ajar nyarita, prosedur bahan ajar nyarita), kurikulum 2013 (wangen kurikulum 2013, kahéngkérán jeung kaonjoyan kurikulum 2013), kompeténsi inti jeung kompeténsi dasar SD/MI kelas I-VI, SMP/MTS kelas VII-IX, SMA/SMK/MA kelas X-XII.

Bab III metodeu panalungtikan, eusina ngawengku sumber data, desain panalungtikan, instrumén panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, téhnik ngolah data.

Bab IV hasil panalungtikan jeung pedaran, eusina ngawengku hasil panalungtikan (jenis bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA, struktur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA, konsép bahan ajar nyarita dina buku téks

Pamekar Diajar Basa Sunda tingkat SD-SMA, prosedur bahan ajar nyarita dina buku téks *Pamekar Diajar Basa Sunda* tingkat SD-SMA), pedaran.

Bab V, eusina ngawengku kacindekan jeung saran.

RIWAYAT HIRUP

Ngaran lengkep nya éta Novi Rosmala Dewi putra
ti Ibu Heni sareng Bapa Asep Kusnadi. Gumelar ka Alam
dunya di Sumedang, ping 19 November 1984. Lahir
salaku anak kadua ti tilu sadulur. Kuring Sakulawarga
ayeuna tetep-tumetep di Lingk. Cipadung Rt.03/ Rw.14
Kel.Kota Kaler, Kec. Sumedang Utara, Kab. Sumedang.

Atikan Formal nu geus kaalaman nepi ka jadi Sarjana, SD Negeri
Tegalkalong III lulus taun 1997, SMP Negeri 1 Sumedang lulus taun 2000, SMA
Negeri 2 Sumedang lulus taun 2003. Sanggeus lulus ti SMA dina taun 2003,
kuring nyoba ngiluan PMDK ka UPI Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah, Nya
Alhamdulillah dina taun éta kénéh (2003) katarima jadi Mahasiswi Jurusan
Pendidikan Bahasa Daerah.

Kuring lulus S1 taun 2007 bulan Agustus. Alhamdulillah dina taun 2009
aya rejeki nu teu disangka- sangka kuring lulus testing CPNS, nya diangkat jadi
PNS sarta ditempatkeun ngajar di SMA Negeri 3 Sumedang. Salila icikibung di
sakola dina rupa-rupa kagiatan sakola, atuh jorojoy aya kahoyong neraskeun
sakola. Ku pangrojong ti pihak sakola, jeung keluarga, dina taun 2015 kuring
neraskeun sakola ka Pascasarjana UPI jurusan Pendidikan Bahasa dan Budaya
Sunda.

RIWAYAT HIRUP

Ngaran lengkep nya éta Novi Rosmala Dewi putra ti Ibu Heni sareng Bapa

Asep Kusnadi. Gumelar ka Alam dunya di Sumedang, ping 19 November 1984. Lahir salaku anak kadua ti tilu sadulur. Kuring Sakulawarga ayeuna tetep-tumetep di Lingk. Cipadung Rt.03/ Rw.14 Kel.Kota Kaler, Kec. Sumedang Utara, Kab. Sumedang.

Atikan Formal nu geus kaalaman nepi ka jadi Sarjana, SD Negeri Tegalkalong III lulus taun 1997, SMP Negeri 1 Sumedang lulus taun 2000, SMA Negeri 2 Sumedang lulus taun 2003. Sanggeus lulus ti SMA dina taun 2003, kuring nyoba ngiluan PMDK ka UPI Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah, Nya Alhamdulillah dina taun éta kénéh (2003) katarima jadi Mahasiswa Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah.

Kuring lulus S1 taun 2007 bulan Agustus. Alhamdulillah dina taun 2009 aya rejeki nu teu disangka- sangka kuring lulus testing CPNS, nya diangkat jadi PNS sarta ditempatkeun ngajar di SMA Negeri 3 Sumedang. Salila icikibung di sakola dina rupa-rupa kagiatan sakola, atuh jorojoy aya kahoyong neraskeun sakola. Ku pangrojong ti pihak sakola, jeung keluarga, dina taun 2015 kuring neraskeun sakola ka Pascasarjana UPI jurusan Pendidikan Bahasa dan Budaya Sunda.